

УДК 811.112.2'42:32

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-81-2-18>

СТИЛІСТИЧНЕ АРАНЖУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ

Соколова О. В.

аспірант,

викладач кафедри німецької філології і перекладу

Запорізький національний університет

вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна

orcid.org/0000-0002-0684-2888

xenta.lime@gmail.com

Ключові слова: *політичний дискурс, промова, повтор, парцеляція, парантеза.*

У статті текст публічної промови трактується як соціальна дія суб'єкта, який формує свої комунікативні інтенції відповідно до ситуації і соціокультурних умов спілкування, а також до загальної стратегії мовної поведінки та тактики взаємодії з адресатом.

Сучасний стан лінгвістичної парадигми характеризується антропоцентричним підходом, сутність якого полягає у зверненні до ролі людини у процесі породження та сприйняття мови. Особливу роль відіграє виявлення та вивчення найбільш ефективних засобів оптимізації вербального впливу на слухача, що є значним внеском у розвиток культури мовлення та політичної комунікації.

У статті стверджується, що динаміка суспільного розвитку спричиняє зміни в області політичної комунікації і постійно висуває нові вимоги до мови. Створюється нове поле для формування відносин між державою та суспільством, між політиками та громадянами. У контексті таких зрушень на перший план виходить не тільки лінгвістичний аналіз публічних промов Гельмута Коля як окремого жанру політичного дискурсу, а й аналіз соціально-політичних обставин, за яких вони створюються.

Теоретичну основу дослідження становлять праці українських та закордонних фахівців у галузі: політичної лінгвістики та політичного дискурсу (В.З. Дем'янков, Н.М. Попова), теорії риторики (І.Ю. Ковальчук, Л.І. Мацько), жанру публічної промови (М.О. Діденко, М.С. Дорофєєва, Х. Шойрле), теорії стилістичних фігур (Н.М. Разинкіна, І.І. Радченко, К.А. Киянова), функціональної стилістики (І.Ю. Ковальчук, А.П. Сквородніков).

Вказується на те, що кожний із проаналізованих образних мовних засобів має значні можливості для уточнення прагматичних інтенцій мовця і для посилення впливу оратора на слухачку аудиторію. Обґрунтованість отриманих результатів забезпечується значною кількістю проаналізованих німецьких прикладів (понад 400 мовних одиниць), а також застосуванням комплексної методики аналізу, із залученням сучасних комунікативно-прагматичних, дискурсивних методів, їх поєднанням із традиційними описовими прийомами.

STYLISTIC ARRANGEMENT OF GERMAN POLITICAL SPEECH

Sokolova O.V.

Postgraduate Student,

Lecturer at the Department of German Philology and Translation

Zaporizhzhia National University

Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

orcid.org/0000-0002-0684-2888

xenta.lime@gmail.com

Key words: *political discourse, speech, repetition, parcelling, parentheses.*

The article interprets the text of a public speech as a social action of the subject, which formulates its communicative intentions in accordance with the situation and socio-cultural conditions of communication, as well as the general strategy of language behavior and tactics of interaction with the recipient.

The current state of the linguistic paradigm is characterized by an anthropocentric approach, the essence of which is to address the role of man in the process of generation and perception of language. A special role is played by the identification and study of the most effective means of optimizing the verbal influence on the listener, which is a significant contribution to the development of speech culture and political communication.

The article argues that the dynamics of social development entails changes in the field of political communication and constantly makes new demands on language. A new field is being created for the formation of relations between the state and society, between politicians and citizens. In the context of such shifts, not only the linguistic analysis of Helmut Kohl's public speeches as a separate genre of political discourse comes to the fore, but also the analysis of the socio-political circumstances under which they are created.

The theoretical basis of the study are the works of Ukrainian and foreign experts in the field of: political linguistics and political discourse (V.Z. Demyankov, N.M. Popova), the theory of rhetoric (I.Y. Kovalchuk, L.I. Matsko), the genre of public speech (M.O. Didenko, M.S. Dorofeeva, H. Shoyrle), theories of stylistic figures (N.M. Razinkina, I.I. Radchenko, K.A. Kiyanova), functional stylistics (I.Y. Kovalchuk, A.P. Skovorodnikov).

It is pointed out that each of the analyzed figurative language means has significant opportunities to clarify the pragmatic intentions of the speaker and to strengthen the influence of the speaker on the audience. The validity of the obtained results is ensured by a significant number of analyzed German examples (over 400 language units), as well as the use of complex methods of analysis, involving modern communicative-pragmatic, discursive methods and their combination with traditional descriptive techniques.

Сучасний німецький політичний дискурс (далі – ПД) вважається одним із феноменів національно-культурної ідентифікації Німеччини, у якому знайшли відображення історичні та політичні процеси розвитку країни. Політичному дискурсу не притаманна сталість; відбуваються політичні зміни – змінюється концептуальна структура політичного дискурсу. Із цієї причини дослідженню актуальних проблем дискурсології, взаємозв'язку мови та суспільства, мови та політики надається в Німеччині протягом багатьох десятиліть особливе значення [1; 2].

Отже, **актуальність** обраної теми дослідження визначає взаємозв'язок мови та політики; полі-

тична мова є не просто засобом та ефективним інструментом політики, але й основною умовою її існування, оскільки «політичні процеси, будучи в першу чергу процесами комунікативними, конституюються у значній мірі за допомогою мови» [3, с. 42]. На думку В.З. Дем'янкова [4, с. 34], політичний дискурс не можна розглядати, обмежуючись тільки мовними моментами. Розуміння його сутності вимагає знання очікувань автора й аудиторії, прихованих мотивів, сюжетних схем, улюблених логічних переходів, характерних для конкретної епохи. У цьому зв'язку на особливу увагу заслуговує питання комунікативної ефективності політичного дискурсу, що реалізується за допомо-

гою комплексного використання стилістичних та риторичних прийомів (метафори, аллюзії, іронії, повторів, паралелізму, інверсії тощо).

Сучасні лінгвістичні теорії трактують політичну комунікацію як тип інституційного спілкування, учасниками якого є представники суспільних інститутів, де спілкування є складником їх організації та відбувається в заданих межах статусно-рольових відносин [5, с. 13].

Політична промова є найбільш прототипним жанром політичного дискурсу. Л.І. Мацько наголошує, що політична промова – це заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ із позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуванням, конкретними фактами, з накресленими планами, перспективою політичних змін [6, с. 4]. Програмні промови політичних лідерів можна визначити як особливий, змістовно зумовлений жанр політичної комунікації. Очевидно, що найбільш загальні риторичні характеристики жанру програмного виступу пов'язані зі специфічним логіко-мовним задумом текстів, в основі якого лежить спрямованість мови на системну зміну соціальної дійсності.

Метою дослідження є аналіз особливостей функціонування риторичних фігур у дискурсі публічних промов федеральних канцлерів Німеччини – Гельмута Коля та Герхарда Шредера.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

- вивчити жанровий простір політичного дискурсу, визначити в ньому місце текстів публічних промов;
- узагальнити та систематизувати наявні в наукових роботах відомості про природу політичної промови;
- вивчити комплекс основних стилістичних засобів, характерних для політичних промов федеральних канцлерів минулого – Гельмута Коля та Герхарда Шредера.

До основних **методів дослідження**, що застосовуються у презентованій роботі, належать: описовий метод, що містить прийоми інтерпретації, узагальнення та класифікації матеріалу, а також метод суцільної вибірки вихідного матеріалу з текстів публічних промов. У роботі також застосовано прагмалінгвістичний, синтаксичний та стилістичний аналіз.

Результати й обговорення. Зазначимо, що публічний виступ стимулює ораторську творчість політиків, бо він завжди сьогоденний, іноді може бути непередбачуваний. Вираження ідейної позиції завжди потребує пафосу, який може виражатися по-різному: риторичними прийомами акцентування окремих слів і виразів (анафора, епіфора, інверсія), ритмічним синтаксисом, експресивним тонуванням (повтор, парантеза, парцеляція) [7, с. 21].

Гельмут Коль почувається патріотом Німеччини та стверджує самотність свого народу. Водночас він не припиняє підкреслювати значущість спільного існування, спільних дій, які дуже необхідні для створення єдиного європейського простору. Для цього він використовує набір риторичних засобів, основу яких становлять повтори лексем *gemeinsam*, *zusammen* у самостійній синтаксичній функції та як частин композита.

Повтор варто кваліфікувати як універсальну мовну категорію, що організовує процес комунікації; охоплює психологічний, лінгвістичний та комунікативно-прагматичний аспекти комунікативної діяльності; бере участь у реалізації інформативної, експресивної функцій текстів [8, с. 160]. Особливість повтору як стилістичного прийому полягає в посиленні, закріпленні висловлювання у свідомості читача, в апеляції до його емоцій, почуттів, настрою. Найбільш презентабельним прикладом повтору лексеми *gemeinsam* слугує такий уривок його промови:

Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik braucht, um Krisen vorbeugen zu können, um aktiver auf Ereignisse in unserem unmittelbaren Umfeld Einfluss nehmen zu können. <...> Gerade die Erfahrungen der letzten zwei Jahre sind ein Beweis für die Notwendigkeit einer Gemeinsamen Außen- und Sicherheitspolitik (02.12.1992 р.).

Ich halte es in diesem Zusammenhang für besonders wichtig, dass wir gemeinsam – Bundestag, Bundesrat und Bundesregierung – in den kommenden Jahren die Entwicklung der Wirtschafts- und Finanzpolitik in den Mitgliedsstaaten der Europäischen Gemeinschaft: anhand dieser Stabilitätskriterien genau verfolgen (02.12.1992 р.).

У цьому прикладі маємо справу з дистанційним повтором. Як бачимо, саме повторна номінація дозволяє ідентифікувати предмет мовлення в тексті, встановити послідовність етапів його характеристичності. Повторювані ключові слова або компоненти значень – семи в номінаційних ланцюжках є найважливішим структурним засобом організації політичного тексту.

Варто зазначити, що підтримка Сполученими Штатами права Німеччини на вільний вибір була викликана переконаністю американського уряду у вірності уряду Федеративної Республіки Німеччина (далі – ФРН) цьому блоку. Водночас побоювання США викликали опитування населення, а також висловлювання деяких політичних діячів. У лютому 1990 р. 58% опитаних західних німців висловлювалися за нейтралітет країни. Ще критичніше ставилися до членства єдиної країни в Північноатлантичному альянсі громадяни Східної Німеччини, у ментальності яких за період поділу сформувалося негативне уявлення про НАТО. Завдання Г. Коля було переконати насе-

лення вже об'єднаної Німеччини в перевагах цього членства. Для цього оратор вдається до комбінації повтору й інверсії: *Ohne das Engagement Amerikas, ohne die Partnerschaft mit unseren amerikanischen Freunden kann das Werk nicht gelingen. Alle sind gefordert, ihren Beitrag zu leisten* (05.05.1992 р.).

Прагматичний ефект дистанційних повторів оратор посилює метафоричними сполученнями та інверсією:

Ich denke zum Beispiel an die gemeinsamen Übungen im Rahmen der Partnerschaft für den Frieden, an denen sich neben Soldaten aus NATO-Staaten auch Einheiten zum Beispiel aus Polen, der Tschechischen Republik und Rumänien beteiligt haben. <...> Der Wunsch unserer östlichen Nachbarstaaten, dem Bündnis beizutreten, ist legitim. Er wird von demokratischen Staaten in unserem gemeinsamen Europa vorgebracht. <...> Wir brauchen Europa aber auch, damit unser gemeinsames Wort in der Welt Gewicht hat. Wir können unsere gemeinsamen Interessen nur dann angemessen zur Geltung bringen, wenn wir mit einer Stimme sprechen und unsere Kräfte bündeln. Und wir brauchen Europa, um auf den Weltmärkten konkurrenzfähig zu bleiben. Nur gemeinsam können wir uns im weltweiten Wettbewerb mit den anderen großen Wirtschaftsräumen behaupten (03.02.1996 р.).

Варто зазначити, що ораторські виступи Г. Коля містять стилістичні прийоми, які часто вишиковуються в цілу систему, переплітаючись один з одним. У наступному прикладі ідея єдності декламується завдяки поєднанню інверсії та повтору сполучника *ohne*. У цьому разі варто вказати на одне з найважливіших риторичних правил, яких дотримується оратор, – членування фрази на кілька частин там, де це можливо. Навіть більше, це явище доповнено **синтаксичним паралелізмом**,

Н.М. Разинкіна визначає синтаксичний паралелізм як семантико-структурну єдність, що складається мінімально із двох компонентів (складники), які характеризуються синтаксичною тотожністю й логіко-сисловою спільністю [9, с. 195]. Диференційними ознаками синтаксичного паралелізму є особливий інтонаційний малюнок, особлива ритміка, а також особлива двопланова асоціативно-семантична завершеність та естетична довершеність висловлювання [10, с. 54], що дозволяє автору досягти надзвичайної експресивності сказаного:

Ohne eine wirkliche Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik, ohne die Bündelung der Kräfte ihrer Mitgliedsstaaten wird die Europäische Union ihre Werte und Interessen in Europa wie weltweit auf Dauer nicht zum Tragen bringen können (03.02.1996 р.).

У тексті промови, де йдеться про міграційну політику в Європі, спостерігаємо синтез повтору й асиндетону. Компоненти останнього пов'язані приєднувальними відношеннями, а це, у свою

чергу, позначає, що вони можуть бути контекстуальними синонімами: *Es ist zwar wahr, dass sich die Wanderungsbewegungen im Augenblick vor allem hierher konzentrieren, aber auf die Dauer wird dies in einem Europa offener Grenzen ein gemeinsames Problem. Deswegen brauchen wir eine gemeinsame, eine abgestimmte europäische Asyl- und Einwanderungspolitik* (02.12.1992 р.).

У промовах Г. Коля неодноразово спостерігаємо дистанційний повтор складних лексем *Zusammenarbeit* та *Gemeinschaft*:

1. *Es hat sich daher von Anfang an zur Entwicklung und Vertiefung der Zusammenarbeit mit Russland bereit erklärt. Die Bundesregierung ist hierfür nachdrücklich eingetreten. Es ist unser Wunsch, dass diese Zusammenarbeit in ein besonderes Verhältnis der NATO zu Russland einmündet, das zum Kern der künftigen Sicherheitsarchitektur in Europa werden könnte.*

2. *Wir müssen die Veränderungen in Russland zur Kenntnis nehmen. Wir sollten zu keinem Zeitpunkt vergessen, dass Russland ein großes Land ist, ein Land mit einer großen Geschichte, einer großen Tradition und mit wichtigen Beiträgen zur Kultur der Menschheit. Die Einbeziehung Russlands in den Friedensprozess im ehemaligen Jugoslawien kann in diesem Sinne wegweisend sein für eine neue Qualität der Beziehungen zwischen Russland und der NATO. Diese Zusammenarbeit kann ein Modell für das künftige Zusammenwirken in Europa sein* (03.10.1996 р.).

2. *Die internationale Gemeinschaft kann lediglich Hilfe zur Selbsthilfe leisten. Ohne den Willen der Betroffenen, künftig in Frieden miteinander zu leben, kann die Hilfe der internationalen Gemeinschaft nicht zu einem Erfolg führen.*

Успішно використані повтори дозволяють посилити ту чи іншу ідею і зробити її такою, що запам'ятовується. Однак у них є і більш прозаїчна функція: оратор змушений повторювати свої найбільш важливі думки, щоб вони закріпилися в пам'яті аудиторії [11, с. 51].

Тема єдності репрезентується також на рівні граматичної семантики. Гельмут Коль уживає займенник першої особи множини *wir* та його присвійну форму *unser* переважно в анафоричній функції, маючи на увазі усіх німців незалежно від того, де вони проживають, у Західній чи у Східній частині Німеччини:

Wenn wir an die Zeit vor fünf Jahren denken, können wir, bei aller Skepsis, sagen: Wir sind ein gutes Stück vorangekommen. Unsere europäische Geschichte lehrt uns: Konzepte des Gleichgewichts, das Denken in Koalitionen oder auch Modelle von Einflußsphären haben in unserer Geschichte nie auf Dauer Sicherheit und Stabilität gebracht. Wir wollen aus diesen negativen Erfahrungen lernen (04.06.1996 р.).

Анафора є надзвичайно поширеним явищем у політичних текстах, яке базується на повторенні початкових частин, звуків, слів, синтаксичних побудов, суміжних відрізків мовлення – слів, рядків, строф [12, с. 19]. Б. Томашевський, ідучи за давніми риториками та поетиками, називає анафору «формою паралелізму», зазначає, що анафора «характерно організовує мову та сприяє її певній композиційній побудові» [13, с. 275]:

1. *Meine Damen und Herren, wir haben eine stabile Währung; wir haben eine Inflationsrate, die nach den Lehrmeinungen, wie wir sie früher als Studenten auf der Universität hörten, gar keine Inflation mehr ist* (04.06.1996 р.).

2. *Unsere gemeinsamen Leistungen beim Aufbau in den neuen Bundesländern werden überall auf der Welt anerkannt und bewundert. Unser Ansehen in der Welt verdanken wir nicht zuletzt jenen mutigen Männern und Frauen, die im Herbst 1989 in der DDR für die Freiheit demonstrierten. Auch darauf können wir gemeinsam stolz sein* (03.10.1996 р.).

У всіх обраних зразках виступів простежується оптимістична позиція оратора щодо відносин між двома політичними та територіальними таборами Німеччини – Сходом та Заходом.

Заслуговує на увагу також референційна віднесеність займенника *wir*: Уже на початку 90-х рр. федеральний канцлер опікується не тільки проблемами єдності країни, але й прагне до створення єдиного європейського простору. Він ототожнює німців із загальноєвропейською спільнотою:

Auf dem Weg zu dem Europa der Zukunft haben wir Deutschen, wir Europäer, zwei große Aufgaben zu bewältigen:

Erstens: Wir müssen die Europäische Gemeinschaft zur Europäischen Union ausbauen.

Zweitens: Wir müssen die Spaltung des europäischen Kontinents zwischen Ost und West endgültig überwinden (05.05.1992 р.).

Повтор залишається одним із найулюбленіших риторичних засобів у промовах Герхарда Шредера. Повтори ключових лексем та словосполучень у його промовах виконують композиційну функцію, структурують текст, сприяють його зв'язності, водночас виділяють окремий компонент, як-от *Europa*: *Wir gestalten Außen- und Sicherheitspolitik in Europa, für Europa und naturgemäß von Europa aus. Europa muss zukünftig noch mehr Verantwortung für die eigene Sicherheit übernehmen, und zwar sowohl in der Europäischen Union als auch in der Nato.*

Привертають увагу також анафоричні повтори з елементами інверсії: *Dazu gehört eine noch intensivere Zusammenarbeit aller Sicherheitsbehörden in Europa. Dazu gehört aber auch die bessere Integration von Menschen, die aus anderen kulturellen und religiösen Zusammenhängen zu uns nach Europa, nach Deutschland gekommen sind* (15.04.1999 р.).

Функцію оцінно-коментуючого значення виконує парантеза *das ist dick zu unterstreichen: Wir waren uns auf diesem informellen Rat einig darüber, wie wir gemeinsam mit unseren Partnern zu einer politischen Lösung kommen können, wenn – das ist dick zu unterstreichen – die Voraussetzungen dafür geschaffen werden* (15.04.1999 р.). Уживанням лексеми *gemeinsam* Г. Шредер часто підкреслює, що Німеччина діє тільки в тандемі з іншими країнами Європи та світу: *Wir hören diese Frage nicht zuletzt deshalb, weil noch keine Bundesregierung vor diese schwere Entscheidung gestellt worden ist, deutsche Soldaten – mit allem, was damit an Gefährdungen für unsere Soldaten verbunden ist – zu einem militärischen Kampfeinsatz gemeinsam mit unseren Partnern innerhalb der NATO zu entsenden* (15.04.1999 р.).

Заслуговує на увагу також уживання модально-оцінної парантези, оцінне значення якої посилюється модальною часткою: *Dies – nur dies und nur in dieser Reihenfolge – würde eine Suspendierung der militärischen Maßnahmen der NATO erlauben und den Weg für eine politische Lösung öffnen* (15.04.1999 р.). У наведеному прикладі канцлер виражає свою впевненість у продуманості та доцільності обраної стратегії щодо виводу військ НАТО з Югославії.

Г. Шредер завзято виступає проти усіякої двозначності в питанні приєднання Туреччини до Європейського Союзу. В одному з текстових фрагментів, присвячених цій темі, він двічі вживає парантезу модально-оцінного характеру: у першому прикладі вона виконує посилюючу функцію, у другому – суб'єктивно-оцінну. *Wer die Mitgliedschaft der Türkei im Bündnis gutheißt, ihre Zugehörigkeit zu Europa als Perspektive unter den klar definierten Bedingungen jedoch ausschließt, der verhält sich widersprüchlich und – ich muss das auch an dieser Stelle sagen – verletzt die Kontinuität deutscher Europapolitik, die von allen meinen Vorgängern im Amt geprägt worden ist. Diese Kontinuität darf – davon bin ich überzeugt – gerade im deutschen Interesse nicht wahltaktischen und parteipolitischen Motiven geopfert werden.* В обох випадках парантези мають семантику наполегливості, що створюється вживанням модального дієслова *müssen* та пасивної конструкції *überzeugt sein*.

Г. Шредер неодноразово, подекуди з уживанням метафор, наголошує на винятковій значущості Німеччини для європейської політики: *Deutschland ist ein wichtiger Akteur in der Mitte Europas* (15.04.1999 р.). Канцлер акцентує увагу на економічному та фінансовому потенціалі своєї країни. На це вказує вживання парантези у сполученні з метафорою: *Mit diesen Vorschlägen wollen wir dafür sorgen, dass zum Beispiel die Schiffbau- und die Chemieindustrie auch in Europa eine Zukunft*

haben. Denn die Industrie ist – das ist in Brüssel gelegentlich vernachlässigt worden – das Fundament unserer Wirtschaft (15.04.1999 р.). У промовах Г. Шредера наголошується, що Німеччина діє під патронатом світової організації. Але водночас оратор зберігає за своєю країною право давати ООН корисні поради: *Wichtig scheint mir auch eine stärkere Einbeziehung der Wirtschaft in die Arbeit der Vereinten Nationen. Generalsekretär Annan hat mit seinem Projekt “Global Compact” gute Anstöße gegeben* (15.04.1999 р.). За допомогою інверсії канцлер рекомендує звернути увагу на економічний сектор у діяльності ООН.

Надалі оратор використовує інверсію із ключовим, на нашу думку, елементом *gemeinsam* і асиндетоном: *Gemeinsam mit unseren Partnern kämpfen wir im Kosovo für unsere Werte: für Menschenrechte, für Freiheit und für Demokratie* (15.04.1999 р.). Водночас канцлер не заперечує авторитету Росії: *Rußland ist ein wichtiger Faktor der Stabilität und der Sicherheit auf unserem Kontinent* (15.04.1999 р.). Він уважає її своєрідним стабілізатором миру та стабільності.

Г. Шредер кожного разу підкреслює, що Німеччина діє під егідою ООН: *Ich bin sicher: Es hätte einen anderen Weg zur Entwaffnung des Diktators gegeben, den Weg der Vereinten Nationen* (20.03.2003 р.). На це вказує повтор іменника *Weg* у словосполученнях *Weg zur Entwaffnung* та *Weg der Vereinten Nationen*.

За словами оратора, він зробив усе можливе, щоб завадити розв'язанню війни на Близькому Сході: *wir haben versucht, den Krieg zu verhindern. Bis zur letzten Minute* (20.03.2003 р.). Для цього він використовує парцельовану конструкцію *bis zur letzten Minute*, яка показує наполегливість канцлера. Відмовившись від участі у військових діях в Іраку, Г. Шредер розуміє, що це рішення може ускладнити відносини між Німеччиною та НАТО. Тому за допомогою інверсії він намагається запевнити США, що Німеччина і надалі буде залишатись надійним партнером у Північно-атлантичному союзі: *Deutschland, das habe ich versichert, beteiligt sich nicht am Irak-Krieg. Aber natürlich wird Deutschland seine Verpflichtungen im Rahmen des Nato-Bündnisses erfüllen* (20.03.2003 р.).

Парцеляція акцентує увагу на тому, чим саме Німеччина готова допомогти постраждалим у війні: *Es bleibt dabei: Deutschland beteiligt sich nicht an diesem Krieg. Aber natürlich wird Deutschland nicht abseits stehen, wenn es gilt, den Menschen zu helfen. Wir sind zu humanitärer Hilfe im Rahmen der Vereinten Nationen bereit. Wir sind bereit, Flüchtlingen zu helfen – mit Lebensmitteln, Medikamenten und Kleidung. Wir sind bereit, verletzte Soldaten medizinisch zu betreuen* (20.03.2003 р.).

Висновки. Як бачимо, риторика є однією з ефективних форм ідеологічного впливу, метою і функцією якої є поширення та впровадження в масову свідомість певних ідей, уявлень про характер соціально-політичних процесів, явищ внутрішньої та міжнародної політики країни в інтересах влади. Колишні федеральні канцлери Німеччини Г. Коль та Г. Шредер активно використовують такі риторичні фігури, як анафоричні, дистантні повтори, парцельовані конструкції, парантези, синтаксичний паралелізм, що підкреслюють значущість ідеї єднання, спільних зусиль та дій. Оратори намагаються звернути увагу німецького народу на те, що тільки об'єднанням можна досягти стабільності та добробуту у країні, вирішити проблеми загальнонаціонального та міжнародного характеру.

Репрезентоване дослідження не претендує на статус універсального та вичерпного опису стилістики політичних промов. Одним із перспективних напрямів, як нам бачиться, є вивчення особливостей стилістичного аранжування промов політичних лідерів Німеччини, а також дослідження цього явища на матеріалі інших мов із метою виявлення універсального та специфічного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Попова Н.М. Сучасний іспаномовний суспільно-політичний дискурс: лінгвопрагматичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05. Київ, 2004. 20 с.
2. Пушкар О.І. Явище евфемії та дисфемії в сучасному українському політичному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Запоріжжя, 2014. 20 с.
3. Бурсевич В.В. Взаимодействие идеологии и языка как проблема дискурс-анализа. *Вестник Бурятского государственного университета. Серия 3 «История. Философия. Психология. Политология. Социология. Экономика. Право»*. 2011. С. 40–44.
4. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии. Политическая наука. Политический дискурс : история и современные исследования. Москва : ИНИОН РАН, 2002. № 3. С. 32–43.
5. Паршина О.Н. Стратегии и тактики речевого поведения современной политической элиты России : дис. ... докт. філол. наук: 10.02.01. Саратов, 2005. 325 с.
6. Мацько Л.І. Лінгвістична риторика. *Наука і сучасність*. Київ : Логос, 1999. Ч. 4. С. 3–16.
7. Шмелева Т.В. Речевой жанр : возможности описания и использования в преподавании языка. *Русистика. Научный журнал актуальных проблем преподавания русского языка*. Берлин, 1990. № 2. С. 20–32.

8. Вінтонів Т.М., Мала Ю.В. Функційні вияви експресивності в політичному дискурсі. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. 2017. Вип. 5. С. 100–112.
9. Разинкина Н.М. Об одном из способов синтаксической организации научной прозы (стилистический прием параллелизма). *Лингвистика и методика преподавания иностранных языков*. Москва, 1976. С. 59–90.
10. Олішчук Р.Л., Макар І.С. Конструкції з повторами у мові роману Лонга «Дафніс і Хлоя». *Studia linguistica*. Київ, 2011. Вип. 5. Ч. 2. С. 49–56.
11. Ковальчук І.Ю. Повтор и его функции в тексте : дис. ... канд. филол. наук. Пятигорск, 2004. 149 с.
12. Святовец В.Ф. Словник тропів і стилістичних фігур. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 176 с.
13. Томашевский Б.В. Теория литературы. Поэтика. Москва : Аспект Пресс, 1996. 334 с.
14. Helmut Kohl: Schriften in chronologischer Reihenfolge. URL: www.helmut-kohl-kas.de.
15. News Reden Interviews Texte – Gerhard Schröder. URL: www.gerhard-schroeder.de.news.
5. Parshyna, O.N. (2005) Strategies and tactics of speech behavior of the modern political elite of Russia [Stratehyy y taktyky rechevoho povedenya sovremennoi polytycheskoi elyty Rossyy]. (PhD thesis), Saratov, 325 p.
6. Matsko, L.I. (2011) Linguistic rhetoric. Science and modernity [Linhvistychna rytoryka. Nauka i suchasnist]. Kyiv. *Lohos*, pp. 3–16.
7. Shmeleva, T.V. (1990) Speech genre: possibilities of description and use in language teaching. Russian studies [Rechevoi zhanr: vozmozhnosta opysanyia y yspolzovanyia v prepodavanny yazyka. Rusystyka]. Scientific journal of current problems of teaching the Russian language. Berlyn, № 2, pp. 20–32.
8. Vintoniv, M., Mala, Y. (2017) Functional manifestations of expressiveness in political discourse. Theoretical and applied problems of modern philology [Funktsiini vyivay ekspresyvnosti v politychnomu dyskursi. Teoretychni y prykladni problemy suchasnoi filolohii]. Issue 5, pp. 100–112.
9. Razyknyna, N.M. (2011) On one of the ways of syntactic organization of scientific prose (stylistic method of parallelism). Linguistics and methods of teaching foreign languages [Ob odnom yz sposobov syntaksycheskoi orhanyzatsyy nauchnoi prozy (stylstycheskyi pryem parallelyzma). Lynhvystyka y metodyka prepodavanyia inostrannykh yazykov]. Moscow, pp. 59–90.

REFERENCES

1. Popova, N.M. (2004) Modern Spanish-language socio-political discourse: linguo- pragmatic aspect [Suchasnyi ispanomovnyi suspilno-politychnyi dyskursi: linhvoprahmatychnyi aspekt]. (PhD thesis). Kyiv, 20 p.
2. Pushkar, O.I. (2014) The phenomenon of euphemism and dysphemism in modern Ukrainian political discourse [Yavyshche evfemii ta dysfemii v suchasnomu ukrainskomu politychnomu dyskursi]. (PhD thesis), Zaporizhzhia, 20 p.
3. Bursevych, V. (2011) Interaction of ideology and language as a problem of discourse analysis [Vzaymodeistvye ydeolohyy u yazyka kak problema dyskursanaliza]. Bulletin of BSU. Series 3. *History. Philosophy. Psychology. Political science. Sociology. Economics. Law*, pp. 40–44.
4. Demiankov, V.Z. (1999) Political discourse as a subject of political science philology. Political science. Political discourse: history and modern research [Polytycheskyi dyskurs kak predmet polytolohycheskoi fylolohyy. Polytycheskaia nauka. Polytycheskyi dyskurs: ystoryia y sovremnyye yssledovanyia]. Moscow. YNYON RAN. № 3, pp. 32–43.
10. Olishchuk, R.L., Makar, I.S. (2011) Constructions with repetitions in the language of Long's novel "Daphnis and Chloe" [Konstruktsii z povtoramy u movi romanu Lonha "Dafnis i Khloia"]. *Studia linguistica*. Issue. 5, ch. 2. Kyiv, pp. 49–56.
11. Kovalchuk, I.Y. (2004) Repetition and its functions in the text [Povtor y eho funktsyy v tekste] (PhD thesis), Piatyhorsk, 149 p.
12. Sviatovets, V.F. (2011) Dictionary of tropes and stylistic figures [Slovnyk tropiv i stylistychnykh fihur]. Kyiv. VC "Akademiia". 176 p.
13. Tomashevskiy, B.V. (1996) Theory of Literature. Poetics [Teoryia lyteratury. Poetyka]. Moscow, *Aspekt Press*, 334 p.
14. Helmut Kohl: Schriften in chronologischer Reihenfolge. URL: www.helmut-kohl-kas.de.
15. News Reden Interviews Texte – Gerhard Schröder. URL: www.gerhard-schroeder.de.news.